

STORTINGET

Innst. 437 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 98 S (2023–2024)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2024 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2024/2025)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Regjeringen har lagt frem for Stortinget en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2024/2025, inngått mellom staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) den 8. februar 2024.

I proposisjonens kapittel 2 blir det gjort rede for grunnlaget for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2024/2025. Dette omfatter Hovedavtalen for reindriften, grunnlaget for reindrifftspolitikken og Sametingets innspill til forhandlingene.

I kapittel 3 i proposisjonen omtales innværende reindrifftsavtale, Reindrifftsavtalen 2023/2024. Kapittel 4 gjelder gjennomføringen av forhandlingene, kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund og statens tilbud.

Kapittel 5 gjør rede for status og utviklingstrekk i reindriften, og Totalregnskap for reindriffts næringen for 2022 med budsjett for 2023. I kapittel 6 omtales enkelte viktige politikkområder, og i kapittel 7 omtales hovedtrekkene i Reindrifftsavtalen 2024/2025.

Kapittel 8 inneholder forslag til endringer i statsbudsjettet 2024.

Sluttprotokollen for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2024/2025, Reindrifftsavtalen 2024/2025 og for-

deling av den økonomiske rammen ligger som vedlegg til proposisjonen.

Reindrifftsavtalen 2024/2025 gjelder bevilgninger over statsbudsjettet kapittel 1151 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen for budsjettåret 2025, og omdisponeringer mellom poster i 2024. Landbruks- og matdepartementet ber om fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til Reindrifftsavtalen 2024/2025 som er knyttet til bevilgninger i 2025.

Forslag som gjelder statsbudsjettet 2025, legges frem for Stortinget gjennom Prop. 1 S (2024–2025) for Landbruks- og matdepartementet.

1.2 Reindrifftsavtalen 2023/2024

Inneværende avtale, Reindrifftsavtalen 2023/2024, har en total ramme på 200,0 mill. kroner. Dette var en økning på 20,0 mill. kroner fra Reindrifftsavtalen 2022/2023. Avtalepartenes prioriteringer var direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriffts arealer, klimatilpasning og beredskap, samt tilleggsnæringer. Hovedprioriteringene styrker rammevilkårene for de reineierne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Avtalepartene økte de direkte tilskuddene med 13,15 mill. kroner. Satsene ble økt for produksjonspremien, kalveslaktetilskuddet, distriktstilskuddet og særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel.

Avsetningen til beredskapsfondet ble økt til 10,0 mill. kroner.

Satsingen på tilleggsnæringer ble videreført, og avsetningen til fagbrevordningen ble økt for å legge til rette for en økning i lønnstilskuddet til lærlingene.

Avsetningen til HMS-tjenesten i reindriften ble økt med 1,0 mill. kroner. For å øke tilgjengeligheten og legge til rette for at flere reineiere kan nyttiggjøre seg av tilbud-

et, ba avtalepartene om at antallet HMS-rådgivere utvides til tre. Pilotprosjektene for en helsetjeneste for rein og en rådgivningstjeneste i arealsaker ble videreført. HMS-tjenesten og helsetjeneste for rein er viktige ordninger som støtter opp om og bistår reieneierne i deres arbeid og legger til rette for en tryggere arbeidshverdag.

Avtalepartene åpnet for tilskudd til vedlikehold av gjerder som er oppført under tilskuddsordningen for konfliktforebyggende tiltak.

De frie midlene som disponeres av styret for Reindriften utviklingsfond, ble økt med 1,5 mill. kroner. Det er lagt inn en mulighet for at RUF-styret kan tildele et stipend på 15 000 kroner til personer med rein i eget merke som skriver reindriftsrelatert masteroppgave.

Avtalepartene ble enige om å gjennomføre en utredning om klimatilpasning i reindriften, å videreføre prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindriftsutøvere, og gjennomføre en evaluering av pilotprosjektet helsetjeneste for rein og pilotprosjektet for en rådgivningstjeneste i arealsaker.

1.3 Forslag til endringer i statsbudsjettet 2024

Staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund kom til enighet om Reindriftsavtalen 2024/2025 den 8. februar 2024. Reindriftsavtalen 2024/2025 vil tre i kraft 1. juli 2024 og gjelde til 30. juni 2025. Avtalens ramme gjelder bevilgninger på kapittel 1151 Til gjennomføring av reindriftsavtalen for budsjettåret 2025. Avtalepartene er i tillegg enige om endringer og omdisponeringer innenfor bevilgningen for 2024.

I saldert budsjett 2024 er det bevilget 200,0 mill. kroner til gjennomføring av reindriftsavtalen. Det foreslås å øke bevilgningen i 2024 på kap. 1151 Til gjennomføring av reindriftsavtalen, post 51 Reindriften utviklingsfond med 1,5 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon av post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd med 0,7 mill. kroner og post 79 Velferdsordninger med 0,8 mill. kroner. Økningen på post 51 skal benyttes i henhold til sluttprotokoll fra reindriftsavtaleforhandlingene, jf. vedlegg 1 til proposisjonen.

I Prop. 24 S (2023–2024) Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet, ble det foreslått en bevilgning på 2,0 mill. kroner til et prosjekt for å forbedre reindriften arealbrukskart og integrere distriktsplanene i kartløsningen. Bevilgningen ble ikke benyttet, fordi den ved en inkurie ikke ble utbetalt til Reindriften utviklingsfond i 2023. Posten har heller ikke stikkord *kan overføres* og ubrukt bevilgning kunne dermed ikke overføres til 2024. Som følge av dette foreslås det å øke kap. 1151 post 51 med 2,0 mill. kroner i 2024 til dette prosjektet. Inkludert omdisponeringen på 1,5 mill. kroner, foreslås det dermed en samlet økning av post 51 på 3,5 mill. kroner.

Øvrige budsjettforslag som det er redegjort for i denne proposisjonen, legges frem for Stortinget i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 i Prop. 1 S (2024–2025) for Landbruks- og matdepartementet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sverre Myrli, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Hans Gunnar Holand, Jenny Klinge og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, fungerende leder Torgeir Knag Fylkesnes, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Sigrid Zurbuchen Heiberg, viser til Prop. 98 S (2023–2024) Endringer i statsbudsjettet 2024 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2024/2025). Komiteen viser videre til at reindriftsavtalen ved siden av reindriftsloven er det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken, og at reindriftpolitikken bygger på Stortingets behandling av Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – Lang tradisjon – unike muligheter. Det overordnede politiske målet er at reindriften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

Komiteen merker seg at det er enighet mellom partene om en ramme for Reindriftsavtalen 2024/2025 på 225 mill. kroner, som er en økning på 25 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Komiteen merker seg videre at hovedprioriteringene i avtalen er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriften arealer, klimatilpasning og beredskap.

Komiteen viser til at de direkte tilskuddene foreslås økt med 16,55 mill. kroner, og at produksjonstilskuddet og kalveslaktetilskuddet er særlig prioritert. Komiteen registrerer også at satsen for kalveslaktetilskuddet økes fra 650 000 kroner per kalv til 700 000 kroner per kalv. I tillegg heves inntektsgrensen for ektefelle-/sambortillegget fra 250 000 kroner til 300 000 kroner.

Komiteen merker seg at partene er enige om å sette av 73,9 mill. kroner til Reindriften utviklingsfond (RUF), og at avtalepartene er enige om å styrke de frie midlene til disposisjon for styret for RUF. Denne økningen skal legge til rette for en satsing på infrastrukturtiltak, som et tiltak for klimatilpasning i reindriften.

Komiteen merker seg videre at partene er enige om å styrke beredskapsfondet med 10 mill. kroner i Reindriftsavtalen 2024/2025.

Komiteen viser til proposisjonens omtale av Fosen-saken. I Høyesteretts dom 11. oktober 2021 ble vedtaket om konsesjon til vindkraftutbygging på Fosen kjent ugyldig fordi utbyggingen krenker reindriftssamenes rett til kulturutøvelse. Høyesterett fant videre at de avbøtende tiltakene i konsesjonene ikke var tilstrekkelige for å unngå vesentlige negative konsekvenser for reindriften i området, og at vedtaket derfor var i strid med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. En meklingsprosess ble iverksatt i mars 2023, og det er nå inngått minnelige avtaler mellom siktene i Fosen reinbeitedistrikt og vindkraftselskapene. Sør-Fosen sijte og Fosen Vind DA kom til enighet om en avtale 18. desember 2023, mens Nord-Fosen sijte og Roan Vind DA kom til enighet om en avtale 6. mars 2024. Avtalen forplikter staten til blant annet å skaffe til veie et tilleggsareal utenfor Fosen reinbeitedistrikt, som kan brukes som vinterbeite for begge siktene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at Staten ved Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) har blitt enige om Reindrifftsavtalen 2024/2025. Avtalen har en ramme på 225 mill. kroner. Det er en økning på 25 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Disse medlemmer merker seg at hovedprioriteringene i Reindrifftsavtalen 2024/2025 er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindrifftsarealer, klimatilpasning og beredskap.

Disse medlemmer vil påpeke at reindrifftsavtalens ramme har økt betydelig de siste seks årene; fra 123,1 mill. kroner for 2018/2019, til 136,1 mill. kroner for 2019/2020, til 149,5 mill. kroner for 2020/2021, til 164,5 mill. kroner for 2021/2022, til 180 mill. kroner for 2022/2023, til 200 mill. kroner for 2023/2024, og nå økes rammen til 225 mill. kroner i Reindrifftsavtalen 2024/2025.

Totalt er reindrifftsavtalens ramme økt med betydelige 101,9 mill. kroner de siste seks årene.

Disse medlemmer viser til rapporten «Totalregnskap for reindriffts-næringen – regnskap 2022 og budsjett 2023», hvor det fremgår at summen av inntekter for reindrifften i 2022 var på 504,3 mill. kroner, fordelt på «Produksjonsbaserte inntekter» på 228,8 mill. kroner (45,4 pst.), «Statstilskudd» på 167,3 mill. kroner (33,2 pst.) og «Erstatninger» på 108,2 mill. kroner (21,4 pst.). Ut fra disse tallene kan en lese at de produksjonsbaserte inntektene gikk ned fra 48 pst. til 45 pst. av totalinntektene for reindrifften fra 2021 og til 2022, og det er svært bekymringsfullt at det legges opp til så betydelige økninger i statstilskudd til næringen som gjør reindriffts-næringen ytterligere avhengig av statstilskudd.

Disse medlemmer viser videre til samme rapport hvor det fremgår at det i 2022 var 961 årsverk innenfor reindrifften, og 562 siidaandeler. Antall årsverk for reindrift i reinlagene er inkludert med 22 i 2021, og de er lagt til i antall årsverk i samisk reindrift og i antall siidaandeler. Antall siidaandeler har vært relativt stabilt de siste fem årene, mens antall årsverk de siste årene har økt noe.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at reindrifftsavtalen i større grad må benyttes for å utvikle reindriffts-næringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og påpeker videre viktighetene av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt. Disse medlemmer mener tilskuddsordningene som styrker økt produksjon og produksjonsbaserte inntekter, i større grad må prioriteres, og såfremt man skal forsøke å nå målene om en økonomisk og økologisk bærekraftig reindriffts-næring, må reineiere som har reindrift som hovednæring prioriteres samtidig som tilskudd til reineiere som har dette som binæring reduseres eller avvikles.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene slik at de i større grad stimulerer til økt produksjon, og benytte tilskuddsordningene aktivt for å favorisere reineiere som har reindrift som hovednæring.»

Disse medlemmer viser til at reindrifften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. De siste tiårene er mediebildet fra reindrifften preget av beitekriser, nedbygging av natur og beiteområder og av at reindrifften må sikres tilgang til nødvendige arealer.

Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at reintallet i Finnmark fra 1970 og frem til 2019 er doblet, og at det er om lag 150 000 rein – i perioder frem til 2015 var antallet betydelig høyere. I samme periode er betydelig beitemark blitt frigitt ved at jordbruk er lagt ned og jordbruksareal er redusert fra 109 000 dekar til 91 000 dekar. Samtidig er antall sauebruk i Finnmark redusert fra 2 126 i 1970 til 129 i 2019, slik at det også er mindre press på utmarksbeiter.

Disse medlemmer vil påpeke at et reintall som er tilpasset beitegrunnlaget, er avgjørende for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Etter at reindrifftsloven av 2007 ble iverksatt, er det gjennomført reduksjonsprosesser i Finnmark. Innrapporterte reintall per 1. april 2015 viste at siidaandelene i all hovedsak hadde fulgt opp gitte reduksjonsvedtak. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt, og med de siste års gjentatte beitekriser må det gjøres nye vurderinger om reintallet er i samsvar med beiteressursene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig revidering av reindriftsloven, og i den sammenheng gjøre nye vurderinger og fastsette øvre reintall slik at de i større grad samsvarer med beiteressursene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler synet på at en bærekraftig reindriftnæring må bygge på et reintall som er tilpasset ressursgrunnet. Disse medlemmer merker seg at også regjeringen deler denne oppfatningen, og viser videre til at regjeringen allerede i april 2023 varslet at arbeidet med en helhetlig revisjon av reindriftsloven var igangsatt, med sikte på en overlevering av en proposisjon til Stortinget allerede våren 2025. Disse medlemmer merker seg videre at den helhetlige gjennomgangen av reindriftsloven nok en gang ble bekreftet av regjeringen i brev til komiteen senest i april 2024.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Norske Reindriftsamers Landsforbunds krav til årets reindriftsavtale om avgiftsrefusjon på veibruksavgift på drivstoff. Disse medlemmer viser til at reindriftenes driftskjøretøy, i likhet med driftskjøretøy i landbruket, i liten grad benytter vei. Det bør derfor utredes hvordan reindriften, i likhet med jordbruket, skal ha tilgang på avgiftsfritt drivstoff og gis fritak fra veibruksavgift på drivstoff.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre fritak fra veibruksavgiften for driftskjøretøy i reindriften.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at problematikken knyttet til veibruksavgift ikke omtales i årets avtale, som er inngått mellom staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Disse medlemmer viser til den enigheten som ligger til behandling i denne saken, og støtter avtalen slik den ligger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser videre til at rovvilttap fører til betydelige produksjonstap, indirekte tap, merarbeid, større driftsutgifter, innskrenking i bruken av beiteområdene og mindre valgfrihet for flokkstrukturering. Store rovvilttap fører til at produksjonsdyr går tapt, samtidig som tilveksten i form av kalv blir tatt av ørn og annet rovvilt. Denne utviklingen er alarmerende og vil på et tidspunkt føre til kollaps i næringen. Disse medlemmer mener bestandsmålene må beregnes ut fra hvor stor bestanden ville vært uten tap av rein til rovvilt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå vedtatte bestandsmål for rovvilt i reindriftsområdene med sikte på å redusere måltallene og redusere bestandene ned til de nye bestandsmålene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil på det sterkeste understreke viktigheten av den restriktive rovdyrpolitikken regjeringspartiene legger til grunn gjennom Hurdalsplattformen. Disse medlemmer viser videre til rovviltforlikets todelte målsetting. Det er av disse medlemmers oppfatning særdeles viktig at forvaltningen legger til rette for næringsutøvernes mulighet til å drive bærekraftig, uten altfor store rovvilttap. Disse medlemmer vil også understreke viktigheten av de beslutningene som tas av rovviltnevnene, og fremholder at deres avgjørelser skal tillegges stor vekt. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at de beiteprioriterte områdene skal respekteres, og at skadegjørende rovvilt i disse områdene må felles eller fjernes uten ugrunnet opphold.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene slik at de i større grad stimulerer til økt produksjon, og benytte tilskuddsordningene aktivt for å favorisere reineiere som har reindriften som hovednæring.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig revidering av reindriftsloven, og i den sammenheng gjøre nye vurderinger og fastsette øvre reintall slik at de i større grad samsvarer med beiteressursene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innføre fritak fra veibruksavgiften for driftskjøretøy i reindriften.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gjennomgå vedtatte bestandsmål for rovvilt i reindriftsområdene med sikte på å redusere måltallene og redusere bestandene ned til de nye bestandsmålene.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet 2024 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen:	
	51	Tilskudd til Reindriftens utviklingsfond, økes med	3 500 000
		fra 65 750 000 kroner til 69 250 000	
	75	Kostnadsenkende og direkte tilskudd, kan overføres, reduseres med	666 000
		fra 121 850 000 til 121 184 000	
	79	Velferdsordninger, kan overføres, reduseres med	834 000
		fra 4 300 000 til 3 466 000	

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2025.

Oslo, i næringskomiteen, den 11. juni 2024

Torgeir Knag Fylkesnes

fung. leder

Sigrid Zurbuchen Heiberg

ordfører

